

ลักษณะทางภาษาบางประการที่พบใน พระราชนิพนธ์ ไกลบ้าน

SOME OF THE LANGUAGE CHARACTERISTICS OF KING CHULALONGKORN'S ROYAL TRAVEL WRITING, KLAIBAN

Received: 7 April, 2021

Revised: 13 September, 2021

Accepted: 14 September, 2021

นพาวรรณ ใจสุข*

Napawan Jaisook*

วิไลศักดิ์ กิ่งคำ**

Wilaisak Kingkham**

* อาจารย์สอนภาษาไทย คณะวิทยาลัยนานาชาติจีน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

* Thai language teacher, China International College(CIC) Dhurakij Pundit University

* Email: napawan.j@ku.th

** รองศาสตราจารย์ ดร.ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** Associate Professor Dr., Department of Thai Language Faculty of Humanities Kasetsart University

** Email: wilaisak.k@ku.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งนำเสนอลักษณะทางภาษาในพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน ซึ่งเป็นลายพระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผลการวิเคราะห์พบว่า ลักษณะทางภาษาในพระราชนิพนธ์ไกลบ้านวิเคราะห์ได้ 4 ด้านดังต่อไปนี้ 1. อักษรวิธี 2. ลักษณะของคำ 3. ลักษณะของลำดับคำในวลีและประโยค 4. ลักษณะสำนวน ซึ่งแบ่งเป็นลักษณะย่อยได้ดังนี้ 1. อักษรวิธี ได้แก่ การใช้พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และเครื่องหมาย 2. ลักษณะของคำ ได้แก่ คำยืมภาษาอังกฤษ การเรียบเรียงคำ และคำซึ่งมีความหมายเหมือนกันและอยู่ในหมวดคำเดียวกัน แต่มีรูปต่างกัน 3. ลักษณะของลำดับคำในวลีและประโยค ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงลำดับคำในวลี และการเปลี่ยนแปลงลำดับคำในประโยค 4. ลักษณะสำนวน ได้แก่ สำนวนที่ใช้ในความหมายเหมือนกันทั้งในสมัยก่อนและปัจจุบัน กับสำนวนที่มีความหมายเหมือนกันทั้งในสมัยก่อนและปัจจุบัน แต่มีส่วนประกอบต่างกันอยู่เพียงคำเดียว จากการศึกษาดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ภาษาไทยปัจจุบันที่ได้มีโอกาสอ่านพระราชนิพนธ์ไกลบ้านให้เข้าใจถึงเหตุผลความแตกต่างของลักษณะทางภาษาและสามารถศึกษาได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ลักษณะทางภาษา เปรียบเทียบภาษาต่างสมัย พระราชนิพนธ์ไกลบ้าน

Abstract

This article has a focus on linguistic features in royal Travel writing, Klai Ban which was written by King Chulalongkorn. The study found that language characteristics in royal writing, Klai Ban were classified into 4 aspects: 1. orthography, 2. word characteristics, 3. phrase and sentence characteristics and 4. idiom characteristics. They can be divided into sub-characteristics: 1. Orthography, including consonants, vowels, tone marks and marks, 2. word characteristics, including English loanwords, word composition and words that had the same meaning and belonged to the same word category with different forms, 3. phrase and sentence characteristics, including changes in word orders in a phrase and changes in word orders in a sentence, and 4. idiom characteristics, including idioms that were used in the same meaning both in the past and in the present and idioms that had the same meaning in the past and in the present

but had only one different component. This study will benefit Thais who have the opportunity to read writings by the king, klai ban. These people will understand the differences in language characteristics and be able to study more deeply.

Keywords: Language Characteristics, Diachronic Perspective, Royal Travel Writing Klai Ban

บทนำ

ธรรมชาติของภาษาเมื่อกาลเวลาผ่านไปย่อมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามตัวแปรต่าง ๆ ของผู้ใช้ภาษา สังคมและวัฒนธรรม ดังที่ Chomsky (อ้างถึงใน Stark, 1998) นักภาษาศาสตร์คนสำคัญของโลก ได้กล่าวถึงภาษาสรุปได้ว่า ภาษาเป็นธรรมชาติอันสร้างสรรค์ของมนุษย์ การสื่อสารในชีวิตประจำวัน จึงเป็นกระบวนการสร้างสรรค์และเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และจรัลวิไล จรูญโรจน์ (2557) ก็ได้กล่าวไว้ว่า ภาษาเป็นสิ่งสำคัญที่มนุษย์เราใช้เป็นสื่อในการสื่อสารและถ่ายทอดวัฒนธรรม เมื่อสรรพสิ่งรอบตัวมีการเปลี่ยนแปลงภาษาก็จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เช่น อาจจะต้องมีคำศัพท์ใหม่เพื่อใช้เรียกสิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมและคำศัพท์เดิม ๆ ก็จะมีพินัยไป

ลักษณะทางภาษาไทยก็มีการเปลี่ยนแปลงมาตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหงแห่งอาณาจักรสุโขทัย พระองค์ได้นำตัวอักษร “มอญโบราณ” และ “อักษรขอมโบราณ” มาจัดระบบอักษรวิธีใหม่และดัดแปลงรูปแบบเรียกว่า “ลายสือไทย” ในปี พ.ศ. 1826 และสร้างศิลาจารึกหลักที่ 1 ในปี พ.ศ. 1835 เป็นต้นแบบของตัวอักษรไทยในปัจจุบัน ต่อมาในสมัยอาณาจักรอยุธยา สมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้เปลี่ยนแปลงรูปสัณฐานตัวอักษรเป็นเส้นตรงหักเหลี่ยมย่อมุม เรียกว่า “อักษรไทยย่อ” ใช้ในเอกสารราชการ ลักษณะตัวอักษรคล้ายปัจจุบัน และเกิดหนังสือแบบเรียน “จินตามณี” ซึ่งมีสระครบทุกตัวและมีวรรณยุกต์ 2 รูป คือ เอกและโท ต่อมาในสมัยอยุธยาตอนปลายมีพยัญชนะไทยครบ 44 รูป ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์นอกจากมีพยัญชนะไทยครบแล้วยังมีสระ 32 รูปและวรรณยุกต์ 4 รูปใช้ครบเหมือนในภาษาไทยปัจจุบัน กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นลักษณะภาษาไทยยังใช้เหมือนในสมัยอยุธยาตอนปลาย มีการฟื้นฟูบ้านเมืองในทุกด้าน โดยเฉพาะทางด้านเอกสารได้มีการชำระกฎหมายตราสามดวงขึ้นใหม่ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 ต่อมาสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ได้เกิดระบบการพิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์ขึ้นโดยหมอบรัดเลย์ได้นำตัวพิมพ์ไทยที่ซื้อมาจากสิงคโปร์มาพิมพ์หนังสือไทยเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2379 มีการจัดพิมพ์ประกาศทางราชการต่าง ๆ ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 มีดำรัสที่จะดัดแปลงอักษรไทยและวิธีการเขียนใหม่ เพื่อสะดวกแก่การเขียนและการพิมพ์ ได้ทรงคิดค้นอักษรอริยเกศขึ้นใช้ในวงการศึกษา แต่ไม่ได้รับความนิยมจึงล้มเลิกไป (ราตรี ถิ่นวารชร 2548) ภาษาไทยจึงมีวิวัฒนาการเรื่อยมาตามลำดับดังกล่าว ซึ่งจะเห็นได้จากการศึกษาของ ปรีชา ช่างขวัญยืน (2515)

ซึ่งศึกษาลักษณะภาษาร้อยแก้วในภาษาไทยสมัยอยุธยาโดยเปรียบเทียบกับภาษาไทยปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า การใช้ภาษาไทยร้อยแก้วในสมัยอยุธยา มีวิธีใช้ที่แตกต่างจากสมัยปัจจุบัน เช่น การใช้คำ การเรียงลำดับคำในประโยค การใช้สำนวน และความหมายของคำ โดยพบว่า คำบางคำและบางสำนวนมีใช้เฉพาะสมัยอยุธยาและมีความหมายต่างจากปัจจุบัน คำคล้อง คำคู่ คำประกอบในสมัยอยุธยาใช้คล้ายกับปัจจุบัน การเรียงคำลำดับคำมีทั้งสองสมัยมีทั้งคล้ายกัน และต่างกัน และชวนพิศ อิฐรัตน์ (2518) ได้ศึกษาลักษณะการใช้คำและสำนวนในสมัยสุโขทัย โดยศึกษาเปรียบเทียบกับภาษาในสมัยปัจจุบัน ผลของการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ภาษาในระยะ 700 ปีที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลง 3 ประการ ได้แก่ การใช้คำ ความหมายของคำ สำนวน โดยการใช้คำบางคำในหมวดคำ เช่น คำลักษณะนาม คำบุพบท คำสรรพนาม เป็นต้น ในสมัยก่อนมีวิธีการใช้ที่ต่างจากปัจจุบัน ในด้านความหมาย คำบางคำมีรูปเหมือนกันทั้งในภาษาล้านนาและสมัยปัจจุบัน แต่ใช้ในความหมายที่ต่างกัน ในเรื่องสำนวน ปรากฏว่าสำนวนที่ใช้ในสมัยก่อน บางสำนวนยังคงมีใช้ในภาษาถิ่นปัจจุบัน และบางสำนวนเป็นสำนวนที่มีใช้เฉพาะในสมัยสุโขทัย เท่านั้น

จากการศึกษาค้นคว้าดังกล่าว ทำให้เห็นลักษณะภาษาไทยที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลง มาตามลำดับ สำหรับในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นช่วงที่สังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก เพราะได้รับเอาศิลปวิทยาการหลายด้านมาจากต่างประเทศ จะเห็นได้จากพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน ลายพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงพระนิพนธ์เมื่อ ครั้งเสด็จประพาสยุโรปครั้งที่ 2 พ.ศ. 2450 รวมจำนวน 43 ฉบับ ซึ่งได้พระราชทานแก่พระราช ธิดา สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าปิณฑาภดล วิมลประภาวดี กรมขุนอุทัยทองเขตต์ตติยนาธิ ซึ่งดำรงตำแหน่งราชเลขานุการ เป็นงานเล่าทำนองการบันทึกจดหมายเหตุ หรือรายงาน ประจำวัน ทรงใช้รูปแบบจดหมายจาก “พ่อ” เขียนถึง “ลูก” เนื้อความในพระราชหัตถเลขา ทรงเล่าถึงสภาพบ้านเมือง ชีวิตความเป็นอยู่ และขนบธรรมเนียมประเพณีของผู้คนในต่างแดน ที่ได้ทอดพระเนตร นอกจากนี้ยังทรงสอดแทรกพระราชทัศนะที่ทรงมีต่อเหตุการณ์หรือสิ่งที่ได้ ทอดพระเนตรเอาไว้อย่างลึกซึ้งและแหลมคม ทำให้ผู้อ่านได้รับอรรถรสในการอ่านอย่างเต็มที่ด้วย ทรงเลือกสรรถ้อยคำในการถ่ายทอดเรื่องราวที่ทรงประสบพบพานกับอารมณ์ความนึกคิดได้อย่าง งดงามประณีตและจับใจ ทรงใช้ภาษาที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย นับว่าเป็น จุดเปลี่ยนสำคัญในด้านการเปลี่ยนแปลงภาษาของคนไทย ซึ่งมีผลต่อการใช้มาจนถึงปัจจุบันนี้ เช่น การใช้คำยืมจากต่างประเทศ เป็นต้น ดังการศึกษาของพัชรีย์ จำปา (2557) เกี่ยวกับสุนทรีย วิธีของคำยืมภาษาอังกฤษในพระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้าน ผลการวิจัยพบว่า พระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเลือกสรรกลวิธีที่หลากหลายในการสื่อความ ได้แก่ การทับศัพท์ การสร้างศัพท์ การแปลศัพท์ และการเปรียบศัพท์ เพื่อก่อเป็นภาพขึ้นในใจของผู้อ่านและ ใช้ถ่ายทอดลักษณะถิ่นฐานบ้านเมือง ภูมิประเทศ วิถีชีวิต ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ของสังคมยุโรปได้อย่างเด่นชัด

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาความแตกต่างของลักษณะภาษาในพระราชนิพนธ์ไกลบ้านกับภาษาไทยที่ใช้ในปัจจุบัน อาทิ นพรัฐ เสน่ห์ (2558) ได้ศึกษาพระราชนิพนธ์ไกลบ้านเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางภาษาได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเสียง เช่น การเพิ่มเสียง การเปลี่ยนเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านคำศัพท์ ไวยากรณ์ และความหมาย ผลการศึกษาพบว่า การใช้คำและสำนวนภาษาในพระราชนิพนธ์ไกลบ้านมีลักษณะที่แตกต่างกับภาษาไทยปัจจุบันหลายด้าน ได้แก่ ด้านเสียง ด้านศัพท์ ด้านไวยากรณ์ และด้านความหมาย ส่วนเอธิกา เอกวาริสกุลและคณะ (2560) ก็ได้ศึกษาเสียงที่บันทึกไว้ในสมัยรัชกาลที่ 5 จากแผ่นเสียง โดยนำเสียงมาคัดเลือกคำศัพท์และนำเสียงในสมัยรัชกาลที่ 5 เปรียบเทียบกับเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยปัจจุบันด้วยคำศัพท์ชุดเดียวกันที่คัดเลือกจากแผ่นเสียง ผลการวิจัยพบว่า เสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 มีสัทลักษณะของเสียงแตกต่างจากเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยปัจจุบัน นอกจากนี้ วรรณพร พงษ์เพ็ง (2547) ก็ได้ศึกษาลักษณะการใช้ภาษาจินตภาพในพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน ผลการศึกษาพบว่า ในระดับคำพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้คำเพื่อสร้างจินตภาพ ด้วยการเรียบเรียงคำให้เกิดเสียงสัมผัส พยัญชนะและสระระหว่างคำ การสร้างคำโดยประกอบคำขึ้นใหม่และคิดคำเพื่อเรียกสิ่งแปลกใหม่ ในระดับประโยค พระองค์ทรงใช้ประโยคที่มีโครงสร้างที่ไม่ซับซ้อน ประโยคที่มีโครงสร้างขยายความแบบพิเศษและประโยคที่มีการซ้ำโครงสร้างเพื่อลำดับภาพและขยายภาพ ในด้านการใช้ภาพพจน์ พระองค์ทรงใช้ภาพพจน์แบบอุปมา แปลักษณ์ บุคลาธิษฐานและสัทพจน์

จากการที่ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้ใช้ภาษาไทยในปัจจุบัน ได้มีโอกาสอ่านพระราชนิพนธ์ไกลบ้านทำให้เกิดข้อสงสัยในลักษณะภาษาไทยที่ใช้ในพระราชนิพนธ์ไกลบ้านที่มีความแตกต่างกับการใช้ในภาษาไทยปัจจุบัน โดยเฉพาะทางด้านอักขรวิธี อาทิ การใช้ไม้ไต่คู้ ในพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน คำบางคำจะไม่ใช้ไม้ไต่คู้เหมือนในภาษาไทยปัจจุบัน ตัวอย่างคำว่า “เป็น” ในพระราชนิพนธ์ไกลบ้านจะเขียนว่า “เปน” การใช้พยัญชนะ ภาษาไทยปัจจุบันคำว่า “สะพาน” ในพระราชนิพนธ์ไกลบ้านจะเขียนเป็น “ตพาน” การใช้อักษรนำ คำว่า “หน้า” ในภาษาไทยปัจจุบัน ในพระราชนิพนธ์ไกลบ้านจะเขียนเป็น “นำ” การเปลี่ยนสระเสียงสั้น เป็น สระเสียงยาว เช่นคำว่า “ข้าว” ในภาษาไทยปัจจุบัน ในพระราชนิพนธ์ไกลบ้านจะเขียนเป็น “เข้า” เป็นต้น ซึ่งผู้ใช้ภาษาไทยปัจจุบันท่านอื่น ๆ เมื่อได้อ่านพระราชนิพนธ์นี้ก็อาจจะมึข้อสงสัยเช่นเดียวกัน และจากการศึกษาเรื่องพระราชนิพนธ์ไกลบ้านและงานวิจัยของนักวิชาการท่านอื่น ๆ ที่ผ่านมา ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจอยากที่จะศึกษาหาคำตอบและค้นคว้าเพิ่มเติมในข้อสงสัยดังกล่าว ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาด่วนพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน ฉบับพระราชหัตถเลขาทั้งหมด 43 ฉบับ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางภาษาในพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบกับภาษาไทยปัจจุบันซึ่งใช้แนวการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางภาษาที่ ธวัช ปุณโณทก (2553) ที่เรียบเรียงไว้ในหนังสือวิวัฒนาการภาษาไทยและอักษรไทยมาพิจารณาประกอบการวิเคราะห์ จากการศึกษา

ดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ภาษาไทยปัจจุบันที่ได้มีโอกาสอ่านพระราชนิพนธ์ไกลบ้านให้เข้าใจถึงเหตุผลความแตกต่างของลักษณะทางภาษาและสามารถศึกษาได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

ผลการวิเคราะห์

จากการศึกษาพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน ผู้วิจัยได้พบลักษณะทางภาษา 4 ด้านดังต่อไปนี้

1. อักษรวิธี ได้แก่ การใช้พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และเครื่องหมาย ตัวอย่างการใช้พยัญชนะ ค (ค คน) ในคำว่า “คอ” การใช้สระเสียงสั้นเป็นเสียงยาวเช่น บาญชี หรือการใช้ไม่ได้คู่ เช่นคำว่า “เปน” เป็นต้น
2. ลักษณะของคำ ได้แก่ คำยืมภาษาอังกฤษ เช่น การทับศัพท์ การบัญญัติศัพท์ เป็นต้น การเรียบเรียงคำ เช่น คำซ้อน และการซ้อนคำ และคำซึ่งมีความหมายเหมือนกันและอยู่ในหมวดคำเดียวกัน แต่มีรูปต่างกัน
3. ลักษณะของลำดับคำในวลีและประโยค ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงลำดับคำในวลี และการเปลี่ยนแปลงลำดับคำในประโยค เช่น เราจึงกินลองดูบ้าง
4. ลักษณะสำนวน สำนวนที่ใช้ในความหมายเหมือนกันทั้งในสมัยก่อนและปัจจุบัน เช่น สายหยุดพุดจีบจิ้น เจ้ามีสินพีมีศักดิ์ กับสำนวนที่มีความหมายเหมือนกันทั้งในสมัยก่อนและปัจจุบันแต่มีส่วนประกอบต่างกันอยู่เพียงคำเดียว เช่น ฝีเจาะปากไว้ให้พุด

1. อักษรวิธี

เมื่อศึกษาพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน พบการเขียนตัวสะกดต่างกับปัจจุบัน เนื่องจากการเขียนยังไม่เป็นระบบแบบแผนที่แน่นอน ทั้งการใช้พยัญชนะ พยัญชนะตัวสะกด รวมถึงการใช้สระ วรรณยุกต์ และเครื่องหมายต่าง ๆ ทำให้ การเขียนคำแตกต่างกันไปหลายรูปแบบ ทั้งนี้ยึดหลักการเขียนให้ออกเสียงได้ตามเสียงที่ได้ยินเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การสะกดคำมีความแน่นอนกว่าแต่ก่อน (ธวัช ปุณโณทก, 2553)

1.1. การใช้พยัญชนะ

สำหรับในพระราชนิพนธ์ ไกลบ้าน พบการใช้พยัญชนะที่ยังไม่เป็นระบบและมีความแตกต่างจากการใช้ปัจจุบัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.1.1 พยัญชนะต้น

1.1.1.1 พยัญชนะต้นที่เป็นพยัญชนะเดี่ยว

- การใช้พยัญชนะต้นที่แตกต่างจากปัจจุบัน

- (1) “เสมหะมันครอกแครกอยู่ในคอ ต้องซากถมร่ำไป”

(ฉบับที่ 10 คินที่ 35)

จากตัวอย่างข้างต้น คำที่ขีดเส้นใต้ในข้อความคำว่า “คอ” อ่านว่า “คอ” เรียกชื่อว่า “คอกัณฐา” หรือ “คอคน” พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ได้ให้คำอธิบาย

ค (คน) ไว้ว่า ค พยัญชนะตัวที่ห้า นับเป็นพวกอักษรต่ำ เดียวนี้เลิกใช้แล้ว “ค” ในภาษาไทยปรากฏการใช้ที่เก่าแก่ที่สุด คือ ศิลจารึก สมัยพ่อขุนรามคำแหง มีการใช้ ค อยู่ 2 คำ ได้แก่ “แคว” (แคว) และ “คุ่ม” (คุ่ม, ในสมัยนั้น เครื่องหมายกากบาท ตรงกับไม้โทในการเขียนแบบปัจจุบัน) การใช้ ค ในศิลปจารึกพ่อขุนรามคำแหงเป็นไปอย่างแม่นยำ หมายความว่า ไม่มีการใช้ ค ในคำที่ใช้ ค นั้นเลย อย่างไรก็ตาม ในสมัยใกล้เคียงกัน มีการใช้ ค ในศิลปจารึกหลักอื่น ๆ ได้แก่ คำว่า ค (คอ), ค้อน (ค้อน) เป็นต้น ในสมัยหลังศิลปจารึกพ่อขุนรามคำแหง เริ่มมีการใช้ ค และ ค ลับสลับ และใช้แทนที่กันในหลายแห่ง ครั้นมาถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา การใช้ ค เริ่มลดลงอย่างมาก ส่วนในกรุงรัตนโกสินทร์ สมัยรัชกาลที่ 5 พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ได้ระบุคำที่เขียนด้วย ค ในหนังสือชื่อ นิติสารสาธก เล่ม 1 มีอยู่คำเดียว คือ คอ (คอ) (สุริยารัตนกุล, 2515) เพราะฉะนั้น ในพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน ซึ่งบันทึกไว้ในสมัยรัชกาลที่ 5 จึงเขียนคอของคน เป็น คอ ซึ่งต่างจากปัจจุบันที่เขียนคำว่า คอ โดยใช้พยัญชนะ ค (คอควาย) เป็นพยัญชนะต้น นอกจากนี้ยังปรากฏการใช้คำอื่น ๆ เช่น เฉาะ (เฉาะ) สาสนา (สาสนา) ชมภู (ชมพู) อัชฌาโคราย (อัชฌาศัย) รุก (ระลึก) สะลิละ (สรีระ) คฤสตุศักราช (คริสต์ศักราช) สรวม (สวม) ยี่ปุ่น (ญี่ปุ่น) เป็นต้น

- การเปลี่ยนเสียงพยัญชนะ /พ/ เป็น /ว/

การเปลี่ยนแปลงเสียงพยัญชนะ คือ การเปลี่ยนแปลงฐานกรณ์ในการออกเสียง เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากคุณสมบัติทางกายภาพหรือธรรมชาติในการออกเสียง จากพระราชนิพนธ์ไกลบ้านพบการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(2) “พ่อได้พิเคราะห์ดูหนักแล้ว สิ้นมัสตจริง ๆ สดเหมือนกำมหยีเหมือนแพรจนได้เห็น ได้ถูก ได้ดม รู้ว่าเบียดอกไม้จริง ๆ”

(ฉบับที่ 10 คินที่ 34)

จากตัวอย่างข้างต้น คำที่ขีดเส้นใต้ในข้อความคำว่า พิเคราะห์ เป็นคำกริยา มีความหมายว่า ใคร่ครวญ, วิเคราะห์พิจารณาอย่างถี่ถ้วนรอบคอบ (ส. วิครท มค. วิคคห) ในภาษาปัจจุบันจะใช้คำว่า วิเคราะห์ ซึ่งเป็นคำกริยามีความหมายว่า ใคร่ครวญ แยกออกเป็นส่วน ๆ เพื่อศึกษาให้ถ่องแท้ (ส. วิครท). (ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542) คำทั้งสองเป็นคำประเภทเดียวกันและมีความหมายเหมือนกันโดยสังเกตจาก วิครท โดยทั่วไปเสียงพยัญชนะ พ กับ ว ใช้สลับกันได้ แต่ภาษาเป็นคล้ายสิ่งมีชีวิต คือ อาจขยายความนำไปใช้ต่างกันได้ เนื่องจากฐานกรณ์ในการออกเสียงของพยัญชนะ พ และ ว เหมือนกันคือ ฐานริมฝีปากทั้งสอง จึงใช้แทนกันได้ เพียงแต่ลักษณะการออกเสียงต่างกันคือ พ จะเป็นเสียงไม่ก้อง ฟันลม ส่วน ว จะเป็นเสียงก้องและเปิด (ดิฐุ ศรีนราวัฒน์ และชลธิชา บำรุงรักษ์, 2558)

- การเปลี่ยนเสียงพยัญชนะ /ต/ เป็น /ส/

การแปลงพยัญชนะ คือ การเปลี่ยนรูปพยัญชนะตัวหนึ่งให้เป็นอีกตัวหนึ่ง ให้เสียงผิดจากเดิม ซึ่งไม่มีกฎตายตัว เพราะเกิดจากวิวัฒนาการของภาษามากกว่าเกิดขึ้นจากกฎไวยากรณ์

การศึกษาจึงมุ่งให้รู้ที่มาของคำที่ได้แปรรูปตามความเจริญของภาษาเป็นสำคัญ และเมื่อรู้ที่มาแล้วทำให้เข้าใจความหมายได้ถูกต้องและอาจจะคิดแผลงขึ้นใช้ได้ตามสมควรแก่โอกาส (กำชัย ทองหล่อ, 2556) จากพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน พบการแผลงเสียงพยัญชนะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(3) “ด้านข้างหลังซึ่งเป็นทางเข้าไบนันมีคูลึก แต่เปนคูแห้งไม่มีน้ำ มีตพานข้ามเข้าแต่เฉพาะตรงประตู”

(ฉบับที่ 21 คินที่ 70)

(4) “ข้างด้านนามีผ้าห่อกรูหมตขึ้นมาจนถึงคอเหลือแต่หน้า เวลาจะอุ้มก็อุ้มทั้งเปลือก มีสายโยงสำหรับตพายได้ เด็กนั้นอายุสามเดือน ตั้งแต่มาก็เห็นหลับไม่รู้สีกเลย จะยกขึ้นวางลงๆทำอะไรอะไรได้หมดเหมือนตุ๊กตา”

(ฉบับที่ 30 คินที่ 115)

จากตัวอย่างข้างต้น คำที่ขีดเส้นใต้ในข้อความ คำว่า ตพาน และ ตพาย ซึ่งในภาษาปัจจุบันใช้คำว่า สะพาน และ สะพาย ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานไม่มีคำว่า ตพาน และ ตพาย ปรากฏ แต่จะปรากฏคำว่า ตะพาน และ ตะพาย สมัยก่อนใช้ทั้ง ตพานและตะพาน ตพายและตะพาย ซึ่ง ตะพาน เป็นคำนาม มีความหมายว่า สิ่งก่อสร้างหรือทำขึ้นสำหรับข้ามแม่น้ำลำคลองเป็นต้น, สิ่งก่อสร้างหรือทำขึ้นลงไปใต้น้ำสำหรับขึ้นลง ซึ่งมีความหมายเดียวกับคำว่า สะพาน ในภาษาปัจจุบัน ส่วนคำว่า ตะพาย เป็นคำกริยา มีความหมายว่า (1) แขนงป่า, ห้อยเฉียงป่า, เช่น ตะพายย่ำม, สะพาย ปัจจุบันนิยมใช้ในภาษาปาก ซึ่งมีความหมายเดียวกับ สะพาย นอกจากนี้ในพระราชนิพนธ์ ไกลบ้าน ยังปรากฏการใช้ ส เขียนคำว่าสะพาน เช่น มีสพานรถไฟก่อโค้งเดียวใหญ่สพานหนึ่ง เป็นศิลาล้วน (ฉบับที่ 30 คินที่ 118) จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการแผลงพยัญชนะจาก ต เป็น ส เป็นคำโบราณที่ได้แผลงไว้ ซึ่งการใช้อักษรวิธในสมัยรัชกาลที่ 5 จะไม่มีกฎกติกาที่เป็นมาตรฐานจึงพบเห็นการเขียนคำนี้มีการใช้ทั้งพยัญชนะ ต และ ส

1.1.1.2 พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรนำ

การใช้อักษรนำ ห ในพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน คำบางคำไม่ปรากฏการใช้อักษรนำ ห และคำบางคำปรากฏการใช้อักษรนำ ห เหมือนในปัจจุบัน ตามตัวอย่างต่อไปนี้

(5) “วันนี้ร้อนถึงอยู่ในกลางแดดออกจะมีเหื่อ”

(ฉบับที่ 14 คินที่ 45)

(6) “มหาดเล็กไม่เห็นใครเอาอะไรมากก็ไม่เป็นไรเพราะพินนาที่แล้ว”

(ฉบับที่ 4 คินที่ 19)

(7) “หญ้าก็ดีพินก็ดีจะทิ้งไว้กลางแจ้งก็ได้ ต้องทำยุ่งเปนกฎเฝ้าไม้หลังคาปีกไม้ถมดินให้หญ้างอกสำหรับไว้รับนาหนาว”

(ฉบับที่ 30 คินที่ 118)

จากตัวอย่างข้างต้น คำที่ขีดเส้นใต้ในข้อความ คำว่า เทื่อ และ นำที่ ซึ่งใช้ต่างจากปัจจุบัน คือปัจจุบันจะใช้ อักษรนำ ห เขียนเป็น เหื่อ และ หน้าที ส่วนคำว่า เทื่อ ในปัจจุบันยังมีใช้ในภาษาไทยถิ่น นอกจากนั้นในพระราชนิพนธ์ โกลบ้าน ยังปรากฏการใช้อักษรนำ ห เหมือนปัจจุบัน เช่นในคำว่า หญา และหนาว เนื่องจากการใช้อักษรวิธีในสมัยรัชกาลที่ 5 ยังไม่มีการกำหนดกฎเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานในการใช้ จึงพบเห็นการเขียนคำนี้มีการใช้ทั้งอักษรนำ ห และไม่มีการใช้อักษรนำ ห ดังตัวอย่างที่กล่าวข้างต้น นอกจากนี้ยังปรากฏการใช้คำอื่น ๆ เช่น น่อก (หน้าอก) น่าหนาว (หน้าหนาว) เจ้าน่าที่ (เจ้าหน้าที) น่าร้อน (หน้าร้อน) น่าต่าง (หน้าต่าง) หัวน่า (หัวหน้า) เหยอะ (เยอะ) ปลาต (ประหลาด) ฤฯ (หรือ) เป็นต้น

1.1.2 พยัญชนะตัวสะกด

ตัวสะกดท้ายหายไป คำบางคำในสมัยรัชกาลที่ 5 ไม่ปรากฏการใช้ตัวสะกด แต่ในปัจจุบันนำคำนั้นมาใช้กลับมีตัวสะกด จากพระราชนิพนธ์โกลบ้าน พบคำที่สมัยนั้นไม่มีตัวสะกดดังตัวอย่างต่อไปนี้

(8) “มะตัมเดอพรางค์แลลูกสาวมากินน้ำชา ลูกสาวคนนี้ได้เข้าไปบางกอก แต่อายุ 5 ขวบ พ่อเคยรักใคร่ เล่นด้วยเสมอ เขาจึงอยากจะทำหา รูปร่างแปลกไปมาก จำไม่ได้ อายุถึงปี 17 ปีแล้ว”

(ฉบับที่ 34 คินที่ 148)

จากตัวอย่างข้างต้น คำที่ขีดเส้นใต้ในข้อความ คำว่า ติ ในประโยค อายุถึงปี 17 ปี แล้ว เป็นคำที่ใช้ในสมัยก่อน ปัจจุบันจะใช้คำว่า ถึง ซึ่งในสมัยนั้นไม่ปรากฏตัวสะกด ง เหมือนกับที่ใช้ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังพบการใช้ตัวสะกดที่ต่างจากปัจจุบันดังนี้ สัปรศ (สัปประรด) รศชาติ (รสชาติ) มรกฎ (มรกด) ฝเอิน (เฟอิญ) พฤห์ศบตี (พฤห์สบัติ) ความศุข (ความสุข) เขตแดน (เขตแดน) เป็นต้น

1.2 การใช้สระ

จากการศึกษาพระราชนิพนธ์ โกลบ้าน พบการเปลี่ยนแปลงเสียงสระจากรูปหนึ่งไปเป็นอีกรูปหนึ่ง โดยพบการเปลี่ยนจากสระเสียงยาวเป็นสระเสียงสั้น และเปลี่ยนจากสระเสียงสั้นเป็นสระเสียงยาว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- เปลี่ยนจาก สระเสียงยาว เป็น สระเสียงสั้น

(9) “มีสมุดบาณูชีที่เขียนแต่หลายร้อยปีล่วงมาแล้ว”

(ฉบับที่ 30 คินที่ 119)

- เปลี่ยนจาก สระเสียงสั้น เป็น สระเสียงยาว

(10) “พ่อได้เก็บบาณูชีกับเข้าที่มันเอามาให้เลือกเวลาเข้า พ่อสั่งอะไรมีแจงอยู่ในที่กาดินสอนัน”

(ฉบับที่ 2 คินที่ 9)

จากตัวอย่างข้างต้น คำที่ขีดเส้นใต้ในข้อความ คำว่า บาณูชี ใช้สระ อา เป็นสระเสียงยาวเปลี่ยนมาใช้คำว่า บัญชี ในภาษาไทยปัจจุบัน ซึ่งใช้สระ อะ เป็นสระเสียงสั้น และอีก

ตัวอย่าง ใช้คำว่า เข้า เป็นการใส่สระ เอา เป็นสระเสียงสั้นเปลี่ยนมาใช้คำว่า ข้าว ในภาษาไทยปัจจุบัน ซึ่งใส่สระ อา เป็นสระเสียงยาว นอกจากนี้ยังพบการใช้สระที่ต่างจากปัจจุบัน ดังนี้ อิก (อิก) สงไสย (สงสัย) แล (และ) ทเล (ทะเล) ลคร (ละคร) เลียด (ละเลียด) ฎมฐาน (ฎมิฐาน) เป็นต้น

1.3 การใช้วรรณยุกต์

การใช้วรรณยุกต์ในคำยืมภาษาต่างประเทศ สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีวรรณยุกต์ใช้ครบ 4 รูปเหมือนในปัจจุบันแล้ว ในพระราชนิพนธ์ไกลบ้านก็เช่นเดียวกันมีการใช้วรรณยุกต์ครบเหมือนปัจจุบัน แต่การใช้วรรณยุกต์ในคำยืมภาษาอังกฤษปรากฏใช้ 2 กรณีคือ ใช้ไม่เอกกับคำที่ลงท้ายว่า -ชั่น (-tion) ซึ่งเป็นคำเป็นและมีตัว ช เป็นพยัญชนะต้น อักษรต่ำ เช่น คอนเวอเซชั่น สเตชัน และอิลลูมิเนชัน ใช้ไม่ตรีกับคำตายที่พยัญชนะต้นเป็นอักษรกลาง ได้แก่คำว่า กือก้าต ตึก ปีก โป๊ป โปสต์ก้าต และโอ๊ก เป็นต้น (ประคอง นิมมานเหมินทร์, 2555) จากการศึกษาราชนิพนธ์ไกลบ้าน ปรากฏการใช้วรรณยุกต์ในคำยืมภาษาอังกฤษดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (11) “มีข้าราชการต่างประเทศคอมมิสชันมาดูการทำปืนทำอาวุธอยู่ประจำ”
(ฉบับที่ 32 คินที่ 130)

- (12) “จำเดิมแต่ลงถึงเยลเลอ ก็รู้สึกว่เลื่อเพอที่สวมนั้นกลับร้อนต้องเปลี่ยนเพนเลื่อโอเวอไก่อิต ตามธรรมดา”

(ฉบับที่ 30 คินที่ 115)

ตัวอย่างข้างต้น คำที่ขีดเส้นใต้ในข้อความ คำว่า คอมมิสชัน และ โอเวอไก่อิต เป็นคำยืมภาษาอังกฤษที่ใช้เครื่องหมายวรรณยุกต์ โดยใช้ไม่เอกกับคำที่ลงท้ายว่า -ชั่น (-tion) ซึ่งเป็นคำเป็น มี ช เป็นพยัญชนะต้น อักษรต่ำ และใช้ไม่ตรีกับคำตายที่พยัญชนะต้นเป็นอักษรกลาง คือ ก ในคำว่า ไก่อิต เป็นต้น

1.4 การใช้ไม้ไต่คู้

จากการศึกษาพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน ปรากฏการใช้ไม้ไต่คู้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (13) “การส่เสด็จที่เรือมหาจักรี แลรับเสด็จที่เรือลำนี้ แต่คนไมใครจะมามาก เพราะเขาเห็นจะเปนการรบกวน”

(ฉบับที่ 2 คินที่ 8)

ตัวอย่างข้างต้น คำที่ขีดเส้นใต้ในข้อความ คำว่า เห็น และ เปน ซึ่งอธิบายได้ว่าการใช้ไม้ไต่คู้นี้เดิมใช้เท่าที่จำเป็น ดังจะเห็นได้จากคำว่า เปน สมัยนั้นเขียนว่า เปน เพราะจะออกเสียงสั้นหรือยาวก็ไม่เปลี่ยนความหมาย สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงเสนอว่าการใช้ไม้ไต่คู้ต้องพิจารณาเป็นคำ ๆ ไปว่าคำ ๆ นั้นเมื่อออกเสียงสั้นและยาวแล้วทำให้มีความหมายต่างกันหรือไม่ หากไม่ทำให้เกิดปัญหาก็ไม่จำเป็นต้องใช้ไม้ไต่คู้ คำใดซึ่งใช้ทั้งสั้นยาวมีความหมายต่างกัน เช่น เอ็น เอน จำต้องใช้ไม้ไต่คู้ คำว่า เห็น ไม่จำต้องใช้ไม้ไต่คู้เพราะคำว่า เห็น ไม่มีที่ใช้ความหมายอื่น ท่านเห็นชอบด้วย แต่เนื่องจากในสมัยนั้นยังไม่มิกฎเกณฑ์การสะกดคำที่เป็นหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ดังนั้นคำว่า เห็น จึงเขียนได้ทั้งมีและไม่มี

ไม่ได้คู่ (นิธฺรานุวัตติวงศ์, สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระ, 2502) นอกจากนี้ยังพบคำที่ใช้ไม่ได้คู่ต่างกับปัจจุบัน เช่น น้ำแข แขงแรง แขง เป็นต้น

2. ลักษณะของคำ

2.1 คำยืมภาษาอังกฤษ

คำยืมคือ การนำเสียง คำศัพท์ ลักษณะทางไวยากรณ์ หรือความหมายของภาษาหนึ่งมาใช้ในอีกภาษาหนึ่ง ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อระบบภาษาของผู้ยืม การยืมเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ใช้ภาษาที่ต่างกัน 2 กลุ่ม โดยภาษาทั้ง 2 มีการสัมผัสกันและมีอิทธิพลต่อกัน เช่น การยืมคำจากภาษาบาลี สันสกฤต เขมร และอังกฤษมาใช้ในภาษาไทย (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2560) ภาษาไทยเป็นภาษาหนึ่งที่มีคำยืมภาษาต่างประเทศเข้ามาปะปนตั้งแต่ครั้งอดีตกาล เริ่มตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมา ตามที่ราตรี อันวรชร (2548) กล่าวว่า ศิลาจารึกหลักที่ 1 ของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชได้จารึกทั้งคำภาษาไทยและคำภาษาต่างประเทศ ได้แก่ บาลี สันสกฤต เขมร มอญ เปอร์เซีย

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นเวลาที่สังคมไทยเปิดรับวิทยาการสมัยใหม่จากตะวันตกเข้ามามากมายหลายด้าน ทำให้มีการใช้คำยืมภาษาต่างประเทศเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะคำยืมภาษาอังกฤษ ซึ่งได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เนื่องจากประเทศอังกฤษเป็นชาติมหาอำนาจในขณะนั้น ดังที่ วิไลศักดิ์ กิ่งคำ (2556) ได้กล่าวไว้ว่า ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ที่ไร้พรมแดนมีส่วนสำคัญทำให้คนไทยเรียนรู้ภาษาอังกฤษมากขึ้น จึงพยายามปรับปรุงวิธีการยืมคำภาษาอังกฤษเข้ามาไว้ในภาษาไทย เพื่อให้เหมาะสมกลมกลืนกับเสียงของภาษาไทย ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2549, น. 90) กล่าวว่า คำยืมภาษาอังกฤษเป็นคำยืมภาษาต่างประเทศที่น่าสนใจมากที่สุด เพราะมีเป็นจำนวนมาก และในปัจจุบันกระบวนการยืมคำภาษาอังกฤษก็ยังดำเนินอยู่อย่างไม่รู้จบ คำยืมภาษาอังกฤษเป็นลักษณะเด่นประการหนึ่งในพระราชนิพนธ์เรื่องโคลงบ้าน ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

2.1.1 การทับศัพท์

การทับศัพท์เป็นวิธีการยืมคำจากภาษาหนึ่งเข้าไปใช้ในอีกภาษาหนึ่งโดยตรงไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูป คือ พยายามรักษาลักษณะเด่นของภาษาเดิมเอาไว้ (วิไลศักดิ์ กิ่งคำ, 2556) การใช้คำยืมภาษาอังกฤษด้วยวิธีการทับศัพท์ในพระราชนิพนธ์เรื่องโคลงบ้าน แบ่งได้ 2 ลักษณะคือใช้คำทับศัพท์โดยไม่มีคำไทยกำกับ และใช้ทับศัพท์ที่เป็นคำยืมภาษาอังกฤษประกอบกับคำไทยแบบผสมคำ (พัชรีย์ จำปา, 2557) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก) คำทับศัพท์โดยไม่มีคำไทยกำกับ

การทับศัพท์โดยไม่มีคำไทยกำกับส่วนใหญ่เป็นคำศัพท์ที่มีผู้ยืมเข้ามาใช้พูดกันบ้างแล้วในช่วงเวลาที่ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องโคลงบ้าน แม้อาจจะมิใช่อ่านที่ไม่คุ้นเคยกับคำทับศัพท์พวกนี้อยู่บ้าง แต่ก็สามารถเข้าใจความหมายได้โดยพิจารณาเนื้อความที่กล่าวไว้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(14) “การเรียน ยูนิเวอร์ซิตี นั้น ไม่ใช่เรียนหนังสือ การที่จะอ่านหนังสือนั้นเป็นส่วนของตัวเองที่จะอ่าน ชั่วแต่ต้องไปฟัง เล็คเชอร์ เล็คเชอร์นั้นเรื่องต่างๆ ห้องต่างๆ ตามแต่จะเลือกฟัง แล้วกำหนดจดจำไว้ มาเรียนด้วยหนังสือต่อในที่ของตัวเอง สตูดิโอ ในเมืองนี้มีประมาณสองพันคน แบ่งเป็นคนละต่างๆ”

(ฉบับที่ 21 คินที่ 71)

ตัวอย่างข้างต้น คำที่ขีดเส้นใต้ในข้อความ คำว่า ยูนิเวอร์ซิตี เล็คเชอร์ และ สตูดิโอ เขียนเป็นภาษาอังกฤษ ได้ว่า university lecture student ตามลำดับ ซึ่งคำเหล่านี้ เป็นคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษที่ไม่มีคำไทยกำกับ เป็นการนำคำยืมภาษาอังกฤษมาเขียนโดยใช้อักษรไทย และพยายามรักษาการออกเสียงให้ใกล้เคียงกับภาษาเดิม และคำเหล่านี้ น่าจะเป็นคำที่มีผู้นำมาใช้ก่อนบ้างแล้ว จึงไม่มีคำไทยกำกับ นอกจากนี้ยังพบคำว่า เรสเตอร์รอง โพสต์การ์ด เอ็มเปอเรอ สเตชัน โปรเฟสเซอร์ ดินเนอ เป็นต้น

ข) คำทับศัพท์ที่เป็นคำยืมภาษาอังกฤษประกอบกับคำไทยแบบผสมคำ หรือ เรียกว่า คำยืมปน (Loan blends) ดังที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2549) กล่าวไว้ว่า คำทับศัพท์ที่ปนคำไทย เป็นคำผสมประกอบด้วยภาษาไทยส่วนหนึ่งและคำยืมจากภาษาอังกฤษส่วนหนึ่ง

(15) “โฮเทลทั้งหมดนี้ เปิดตั้งแต่กลาง เดือนยูนิ ไปจนถึง เดือนเซปเตมเบอร์ 3 เดือน โดยปกติ นอกจากเวลานั้นปิด”

(ฉบับที่ 30 คินที่ 114)

ตัวอย่างข้างต้น คำที่ขีดเส้นใต้ในข้อความ คำว่า เดือนยูนิ และ เดือนเซปเตมเบอร์ เป็นการนำคำทับศัพท์แบบคำยืมภาษาอังกฤษที่มีคำไทยผสม จากตัวอย่าง ใช้ชื่อเดือน ยูนิ June และเซปเตมเบอร์ September ผสมกับคำไทย คือคำว่า เดือน เพื่อให้ผู้อ่านทราบได้ว่า คำอังกฤษทั้งสองคำนั้นเป็นชื่อของเดือน นอกจากนี้ยังพบคำว่า ฤดูวินเดอ ชัมเมอ เรืออัลเบียน ปลาซัลมัน เครื่องจักรสติม รถโมเตอคาร์ หนึ่งเรนเดียร์ เป็นต้น

2.1.2 การบัญญัติศัพท์

การบัญญัติศัพท์เป็นวิธีการยืมคำภาษาอังกฤษมาใช้โดยกำหนดคำให้มีความหมายตรงกับคำภาษาอังกฤษ ส่วนมากเป็นคำศัพท์เฉพาะ (วิไลศักดิ์ กิ่งคำ, 2556) บางครั้งวิธีการทับศัพท์ข้างต้นอาจทำให้ออกเสียงไม่สะดวกและสื่อความหมายเข้าใจยาก จึงมีการบัญญัติศัพท์เพื่อใช้แทนคำทับศัพท์นั้น จากการศึกษาพระราชบัญญัติ โกลบ้าน พบการสร้างศัพท์ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(16) “ตกลงซื้อ กรามโมโพน กล่าวคือ อ้ายอ้อแอ้ ได้สั่งโดยกวดขันห้ามอย่าให้ส่งไปบางกอก ให้เอาตามเสด็จมาขอมเปิดด้วย คราวนี้พอเวลาว่าง ฟัง อ้ายอ้อแอ้ แต่เป็น อ้อแอ้ เพลงฝรั่ง”

(ฉบับที่ 36 คินที่ 160)

ตัวอย่างข้างต้น คำที่ขีดเส้นใต้ในข้อความ คำว่า กรามโมโฟน เดิมทีเป็นคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ และได้มีการสร้างศัพท์คำว่า อ้ายอ้อแอ้ มาแทนคำทับศัพท์ดังกล่าว เพราะกรามโมโฟน คือ เครื่องเล่นแผ่นเสียง ในสมัยนั้น คำว่า อ้ายอ้อแอ้ ก็คือ เสียงเพลงที่บรรเลงออกมาจากเครื่องเล่นแผ่นเสียงนั่นเอง นอกจากนั้นยังพบคำว่า ห้องไล่ไก่ (อินฮะเลชั่น Inhalation) เครื่องโกล้งแก้ง (อุปกรณ์รินเหล้า) เป็นต้น

2.2 การเรียบเรียงคำ คำซ้อน และการซ้อนคำ

2.2.1 คำซ้อน เป็นการนำคำที่มีเสียงสัมผัสพยัญชนะหรือสัมผัสสระมาวางเรียงติดกัน เรียกว่า คำซ้อนเพื่อเสียง มุ่งที่เสียงมากกว่าความหมาย เพื่อให้ออกเสียงง่ายขึ้น คำที่เข้ามาซ้อนกันจึงอาจจะไม่มีความหมาย หรือมีความหมายเพียงคำใดคำเดียว (บรรจบ พันธุเมธา, 2555) จากการศึกษาพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน พบการใช้คำซ้อน 2 ลักษณะดังต่อไปนี้

ก) พยัญชนะซ้อนหรือการสัมผัสเสียงพยัญชนะ

(17) “วันที่อิตาสึกมากอยู่ไม่สู้สบายนัก ผู้คนละเล้าละลุ่ม อยากจะเชื่อนอยู่แล้ว จึงเลยขยายวันอยู่ลูเชินออกไปอีก”

(ฉบับที่ 40 คินที่ 184)

ตัวอย่างข้างต้น คำที่ขีดเส้นใต้ในข้อความ คำว่า ละเล้าละลุ่ม เป็นการใช้อย่างสัมผัสพยัญชนะ ล ซึ่งละเล้า เป็นคำกริยา หมายถึง เคล้าคลึง, คลอเคลีย, คล้า มักใช้เข้าคู่กับคำ ละลุ่ม เป็น ละเล้าละลุ่ม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) นอกจากนี้ยังพบการใช้คำซ้อนพยัญชนะอื่น ๆ อีก เช่น ประดักประเดิด ตะลิตลาน พระรุงพระรัง ตะปัดตะปอง เป็นต้น

ข) สระซ้อนหรือการสัมผัสเสียงสระ

(18) “พื้นแผ่นดินสองข้างนับว่าเปนที่อุดมดี มีทุ่งหญ้าป่าพินมาก ป่าสนก็มีมากอยู่”

(ฉบับที่ 30 คินที่ 118)

(19) “บรรดาพณังในนั้น ทำไมให้มีมุมน ให้มนเสียหมด เพื่อจะให้ชำระสะสางง่าย ดาดด้วยกระบือ สอาด”

(ฉบับที่ 32 คินที่ 134)

ตัวอย่างข้างต้น คำที่ขีดเส้นใต้ในข้อความ คำว่า ทุ่งหญ้าป่าพิน เป็นการใช้อย่างสัมผัสสระ อา ในคำว่า หญ้า และ ป่า นอกจากนี้ยังพบการใช้สัมผัสสระอื่น ๆ อีกเช่น ชำระสะสาง ซึ่งใช้การสัมผัสเสียงสระ อะ ในคำว่า ระ และ สะ เพื่อให้ออกเสียงง่ายขึ้นและทำให้ภาษาเกิดความไพเราะเสนาะหู ตามตัวอย่างข้างต้น นอกจากนี้ยังพบคำว่า ต้นหมากรากไม้ สีสรรวรรณะ ยัมย่องผ่องใส เป็นต้น

ค) การเปลี่ยนแปลงลำดับคำ

(20) “ห้องที่ตัดผ่านนี้ทำอย่างประณีตที่สุด ด้านข้างในหุ้มกระเบื้องตลอด ด้านข้างนอกใช้ทั้งฝาทั้งเพดาน เปนกระจกฝ้า ถ้าทำงานในเวลากลางคืนไม่จุดไฟในนั้น จุด

ไฟฟ้าเสียข้างนอก ให้แต่แสงสว่างลงไป แลแสงสว่างนั้นไม่ทำให้มีเงา เช่นกับมือคนที่จะตัดฟางลงบนขาฤาชนก็ไม่มีเงาทับ”

(ฉบับที่ 32 คินที่ 134)

(21) “แต่ที่ผ่าตัดแล้ว ถึงจะเป็นคนชั้นไหนชั้นไหน ถ้าไปตัดฟานั้นดีกว่าข้างนอก เบนแน่ โรงพยาบาลนี่เป็นที่สรรเสริญกันว่าเป็นอย่างใหม่ที่สุด”

(ฉบับที่ 32 คินที่ 134)

ตัวอย่างข้างต้น คำที่ขีดเส้นใต้ในข้อความ คำว่า ตัดฟ่า และ ผ่าตัด เป็นการสลับลำดับคำ คำว่า ผ่าตัด เป็นคำกริยา หมายถึง ผ่าส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายแล้วตัดเอาส่วนที่เสียออกเพื่อรักษาโรคตามหลักศัลยกรรมเป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ส่วนคำว่า ตัดฟ่า ไม่มีระบุมความหมายในพจนานุกรม นอกจากนี้ยังพบคำว่า พูพรง

2.2.2 การซ้ำคำ การซ้ำคำเป็นการนำคำเดียวกันมาวางเรียงใกล้กันเป็นกลวิธีที่ใช้คำคำเดียวกันซ้ำในคำประพันธ์ เป็นกลวิธีในการแต่งที่กินมาทำให้เกิดความงามแห่งวรรณศิลป์ อาจจะวางไว้ติดกันแบบคำซ้ำ หรือวางไว้แยกจากกันแต่เป็นระเบียบเรียบร้อย โดยความหมายของคำที่ซ้ำนั้นจะต้องไม่เปลี่ยนแปลง จะมีความหมายเหมือนกันทุกคำ ในพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน ปรากฏการซ้ำคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(22) “ครั้นมาถึงเรือทูลล่ำทูลลากันแล้ว บริพัตรไปวานท่านเจ้าเมืองใช้เงินให้เงินไว้เหลือเท่าใดจึงให้ส่งคืน”

(ฉบับที่ 6 คินที่ 27)

ตัวอย่างข้างต้น คำที่ขีดเส้นใต้ในข้อความ คำว่า ทูลล่ำทูลลา เป็นกลวิธีการซ้ำคำ โดยนำคำว่า ทูล มาวางไว้แยกกัน ทูลเป็นคำราชาศัพท์ที่เป็นคำกริยา มีความหมายว่า บอก, กล่าว, (ใช้แก่เจ้านาย) (ข.) ส่วนคำว่า ล่ำลา เป็นคำกริยา มีความหมายว่า อ่ำลา, ลา, ร่ำลา เมื่อนำคำว่า ทูล มาประสมโดยการซ้ำคำก็จะกลายเป็น ทูลล่ำทูลลา เป็นกลวิธีการประพันธ์เพื่อให้เกิดความงามแห่งวรรณศิลป์ นอกจากนี้ยังพบกลวิธีการซ้ำคำ ดังตัวอย่างเช่น ยิงนกยิงเนื้อ อมยิ้ม อมยิ้ม เฝินเงินเฝินทอง กระจุกกระจุก ชุกชุกชุกชุก ระส่ำระส่าย หยุตปากหยุตมือ เป็นต้น

2.3 คำซึ่งมีความหมายเหมือนกันและอยู่ในหมวดคำเดียวกัน แต่มีรูปต่างกัน เช่น

(23) “นี่กว่าวันนี้เห็นจะรอดตัว ฝนไม่ตก พอกินเสร็จจวนกลองจะไปถ่ายรูป ฝนก็ร่วงลงมา ไม่ใช่ร่วงน้อย ๆ เสียตายเต็มที เพราะในพายุดั่งน้ำมามาก”

(ฉบับที่ 30 คินที่ 114)

ตัวอย่างข้างต้น คำที่ขีดเส้นใต้ในข้อความ คำว่า ตก และ ร่วง ต่างอยู่ในหมวดคำกริยา โดยคำว่า ตก เป็นคำกริยา (2) แปลว่า ไหลลง, หยดลงมา เช่น ฝนตก ส่วนคำว่า ร่วง ก็เป็นคำกริยาเช่นกัน หมายความว่า (1) ก. หลุดออกและตกลง เช่น น้ำตาร่วง ใบไม้ร่วง ถูกชกฟันร่วง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ในสมัยนั้นกริยาของคำว่า ฝน ใช้ทั้งคำว่า ตก และ ร่วง เพราะมีความหมายใกล้เคียงกัน แต่มีรูปเขียนต่างกัน ในปัจจุบันนี้ กริยาของคำว่า ฝน

ใช้ คำว่า ตก เพียงคำเดียว ส่วนคำว่า ร่วง จะใช้ในบริบทอื่น เช่น มะม่วงร่วงจากต้น หรือ เขาร่วงตกจากคาน้ำ เป็นต้น

3. ลักษณะของลำดับคำในวลีและประโยค

เมื่อนำคำในพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับภาษาไทยปัจจุบัน ผู้วิจัยพบการเปลี่ยนแปลงลำดับคำดังต่อไปนี้

3.1 การเปลี่ยนแปลงลำดับคำในวลี

(24) “ลูกสาวเอาไข่มาล้าง ไข่นั้นดิบ ๆ มีพริกไทยกับเกลือมาด้วย...เราจึงอ้อ
กินลองดูบ้าง ของมันอร่อยดีจริง”

(ฉบับที่ 10 คินที่ 36)

(25) “กลับจากนั้นเลยลงมาเรือ ซึ่งเข้าเทียบท่า เพนท่ายาวก่อเขื่อนกันคลื่น
เพนเซตร์”

(ฉบับที่ 28 คินที่ 104)

ตัวอย่างข้างต้น วลีที่ขีดเส้นใต้ในข้อความ คำว่า กินลองดูบ้าง และ ลงมาเรือ มีการเรียงลำดับคำในวลีแตกต่างกับปัจจุบัน โดยภาษาไทยปัจจุบันจะเรียงคำเป็นวลีได้ว่า ลองกินดูบ้าง และ มาลงเรือ ตามลำดับ

3.2 การเปลี่ยนแปลงลำดับคำในประโยค

(26) “แต่แต่วันที่ได้เห็นแรกเกี่ยวเข้า แต่ไม่ใช่เข้าสาละ เรียกว่าไร เพนเข้าสำหรับ
ที่ทำขนมปังดำ ๆ”

(ฉบับที่ 132 คินที่ 131)

ตัวอย่างข้างต้น คำที่ขีดเส้นใต้ในข้อความ คำว่า แรก และ วัน มีการเรียงลำดับคำในประโยคสลับกันภาษา ไทยในปัจจุบัน ซึ่งปัจจุบันใช้ว่า แต่เป็นวันแรกที่ได้เห็นเกี่ยวข้าว นอกจากนั้นยังพบประโยคที่ว่า เดิมพ่อคิดจะไปโกนแต่หนดสำหรับพรุ่งนี้ กินเข้าเวลา
บ่ายโมง 1 เป็นต้น

4. ลักษณะของสำนวน

จากพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน พบลักษณะของสำนวนที่ใช้อยู่ 2 ประการ ดังนี้

4.1 สำนวนที่ใช้ในความหมายเหมือนกันทั้งในสมัยรัชกาลที่ 5 และปัจจุบัน
ตัวอย่างเช่น

(27) “โนเบลพวกนี้มักหาเมียเป็นชาวอเมริกันที่มั่งมี ช้างหนึ่งมีทรัพย์ ช้างหนึ่ง
มีศักดิ์ “สาวสุดพุดจิบจีน เจ้ามีสินพีมีศักดิ์” เขาวานานไปพวกโนเบลในเมืองอิตาลี จะเปนชาติ
ใหม่เกิดขึ้นระหว่างอิตาลีแลอเมริกัน”

(ฉบับที่ 16 คินที่ 195)

ตัวอย่างข้างต้น คำที่ขีดเส้นใต้ในข้อความ คำว่า สาสุดุดจิบจิน เจ้ามีสินพีมีศักดิ์ เป็นพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยที่พระราชทานให้แก่ เจ้าจอมมารดาอำภา สาสุดุดจิบจิน หรือ สายหยุดุดจิบจิน (ในพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน เขียนเป็น สาสุดุดจิบจิน) หมายถึง เจ้าจอมมารดาอำภา เป็นเจ้าจอมในรัชกาลที่ 2 ซึ่งท่านเป็น บุตรีของพระยาอินทรอากร (โง้ว แซ่หลิม) บิดามารดาเป็นชาวจีน มณฑลฮกเกี้ยน เกิดที่จีน แต่มาโตที่วังหลวง เล่นละครรุ่นเล็กในสมัยรัชกาลที่ 1 ปัจจุบันสำนวนนี้พบในงานเขียนของ หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช (2543) เขียนไว้ว่า สายหยุดุดจิบจิน เจ้ามีสินพีมีศักดิ์ คนทั้งวังเขาซังเจ้านัก แต่พี่รักเจ้าคนเดียว นอกจากนี้ยังพบสำนวนอื่น ๆ ที่ใช้มาถึงปัจจุบัน เช่น กรุงศรีอยุธยาไม่สิ้นคนดี ดันหมากรากไม้ เป็นต้น

4.2 สำนวนที่มีความหมายเหมือนกันทั้งในสมัยรัชกาลที่ 5 และปัจจุบัน แต่มีส่วนประกอบต่างกันอยู่เพียงคำเดียว ตัวอย่างเช่น

(28) “ถ้าจะไปดูอะไรก็จะต้องเสียเงินไปเสียทุกอย่าง นี่ดูเปล่าไม่ต้องเสียเงิน ถึงจะต้องยืนคอยนานหน่อยหนึ่งก็จะเปนไรมี ผีเจาะปากไว้ให้พูด พูดกันเสียให้พล่ามก็แล้วกัน”

(ฉบับที่ 16 คินที่ 58)

ตัวอย่างข้างต้น คำที่ขีดเส้นใต้ในข้อความ คำว่า ผีเจาะปากไว้ให้พูด เป็นสำนวนไทยโบราณ ซึ่งพบในพระราชนิพนธ์ไกลบ้านของรัชกาลที่ 5 ปัจจุบันสำนวนนี้ใช้ว่า ผีเจาะปากมาพูด ซึ่งหมายถึง พูดตลอดเวลา, พูดไม่หยุด ปากเสียตลอดเวลา ซึ่งในสำนวนเปลี่ยนจากการใช้คำว่า ไว้ มาใช้คำว่า มา ในสำนวนปัจจุบัน ดังตัวอย่างประโยคที่ใช้สำนวนนี้ในปัจจุบันเช่น อริสาพูดอะไรไม่มีสาระอยู่ได้ทั้งวัน ขนาดบอกให้หยุดก็ไม่หยุด ผีเจาะปากมาพูดหรือไง เป็นต้น

บทสรุป

ลักษณะทางภาษาในพระราชนิพนธ์ไกลบ้านวิเคราะห์ได้ 4 ด้านได้แก่ 1. อักษรวิธี ได้แก่ การใช้พยัญชนะ เช่น พยัญชนะต้น พยัญชนะตัวสะกด อักษรนำ การใช้สระ วรรณยุกต์ และเครื่องหมาย 2. ลักษณะของคำ ได้แก่ คำยืมภาษาอังกฤษ การเรียบเรียงคำเช่น คำซ้อน การซ้อนคำ และคำซึ่งมีความหมายเหมือนกันและอยู่ในหมวดคำเดียวกัน แต่มีรูปต่างกัน 3. ลักษณะของลำดับคำในวลีและประโยค ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงลำดับคำในวลี และการเปลี่ยนแปลงลำดับคำในประโยค 4. ลักษณะสำนวน ได้แก่ สำนวนที่มีความหมายเหมือนกันทั้งในสมัยรัชกาลที่ 5 และปัจจุบัน กับสำนวนที่มีความหมายเหมือนกันทั้งในสมัยรัชกาลที่ 5 และปัจจุบันแต่มีส่วนประกอบต่างกันอยู่เพียงคำเดียว ตามลำดับ

การอภิปรายผล

จากการศึกษาลักษณะภาษาในพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน ซึ่งเป็นช่วงสมัยที่ภาษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมาก เพราะประเทศไทยได้รับศิลปวิทยาการจากต่างประเทศหลายแขนง ซึ่งสิ่งเหล่านั้นมีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาของคนไทยสมัยนั้นเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการนำคำยืมภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย ซึ่งมีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาไทยมาถึงปัจจุบันนี้ อีกทั้งคำ สำนวนและความหมายของภาษาในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการใช้ทั้งที่เหมือนและแตกต่างกับปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างการวิเคราะห์คำ เช่น คำว่า “คอ” ในสมัยรัชกาลที่ 5 เขียนเป็น คอ ใช้พยัญชนะ คอ กณฐาหรือคอคน ซึ่งเขียนต่างจากภาษาไทยปัจจุบัน หรือคำว่า “ข้าว” สมัยรัชกาลที่ 5 ใช้คำว่า “เข้า” แต่ปัจจุบันใช้คำว่า “ข้าว” ซึ่งเป็นการเปลี่ยนจากการใช้สระเสียงสั้นเป็นสระเสียงยาว ส่วนการเรียงลำดับคำในประโยค เช่น สมัยรัชกาลที่ 5 ใช้วลีที่ว่า “เราจึงกินลองดูบ้าง” ซึ่งภาษาไทยปัจจุบันใช้ว่า “เราจึงลองกินดูบ้าง” ส่วนสำนวนที่ใช้แตกต่างกันก็ปรากฏใช้ เช่น สมัยรัชกาลที่ 5 ใช้สำนวน ฝีเจาะปากไว้พูด สมัยปัจจุบัน ใช้เป็นสำนวน ฝีเจาะปากมาพูด จะเห็นได้ว่า เมื่อเวลาผ่านไปภาษาย่อมมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเกิดจากสาเหตุหลายประการ อาทิ เนื่องจากสมัยก่อน ๆ การเขียนยังไม่เป็นระบบแบบแผนที่เป็นมาตรฐานแน่นอน ทำให้การเขียนคำแตกต่างกันไปหลายรูปแบบ ซึ่งยึดหลักการเขียนให้ออกเสียงได้ตามเสียงที่ได้ยินเท่านั้น อย่างไรก็ตามการสะกดคำในปัจจุบันมีการกำหนดกฎเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานกว่าแต่ก่อน นอกจากนี้ยังเกิดจากอิทธิพลการคำยืมภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางภาษาไทยจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับชวนพิศ อธิรัตน์ (2518) ที่ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษาในสมัยสุโขทัยถึงปัจจุบันว่า พบการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านคำ สำนวนและความหมาย และพหุวิธี จำปา ศึกษาเกี่ยวกับสุนทรียวิธีของคำยืมภาษาอังกฤษในพระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้าน พบว่า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเลือกสรรกลวิธีที่หลากหลายในการสื่อความ ได้แก่ การทับศัพท์ การสร้างศัพท์ การแปลศัพท์ และการเปรียบศัพท์ เพื่อถ่ายทอดลักษณะถิ่นฐานบ้านเมือง ภูมิประเทศ วิถีชีวิต ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ของสังคมยุโรปได้อย่างเด่นชัด

จากการศึกษาลักษณะทางภาษาไทยในพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน ผู้วิจัยพบว่า อักษรวิธี เป็นประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาครั้งนี้ เพราะการที่ผู้ใช้ภาษาไทยปัจจุบันหากได้มีโอกาสอ่านพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน ประการแรก ๆ อาจเกิดความไม่เข้าใจในลักษณะภาษาบางประการที่ใช้ในพระราชนิพนธ์นี้ซึ่งมีความแตกต่างจากภาษาไทยที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน และอาจจะเกิดข้อสงสัยเช่นเดียวกับผู้วิจัยเอง อาทิ การใช้พยัญชนะต้นโดยมีการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะ /พ/ เป็น /ว/ เช่นคำว่า “พิเคราะห์” ปัจจุบันใช้คำว่า “วิเคราะห์” และการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะ /ต/ เป็น /ส/ เช่นคำว่า “ตพาน” ภาษาไทยปัจจุบันจะเขียนเป็น “สะพาน” สำหรับการใช้อักษรนำ พบมีการทั้งใช้และไม่ใช้อักษรนำ เช่นคำว่า หล้า ใช้เหมือนปัจจุบัน และคำว่า “นำหนาว” ภาษาไทยปัจจุบันจะเขียนเป็น “หน้าหนาว” การใช้สระ มีการใช้สระเสียงยาวเป็นสระเสียงสั้น

เช่นคำว่า “เข้า”(ข้าว) ปัจจุบันใช้คำว่า “ข้าว” มีการใช้สระเสียงสั้นเป็นสระเสียงยาวเช่นคำว่า “บาญชี”ปัจจุบันเขียนเป็น “บัญชี” นอกจากนี้ยังมีการไม่ใช้ไม่ได้คู่ในคำบางคำเช่นคำว่า “เปน” แต่กลับใช้ไม่ได้คู่ในคำว่า “เห็น” เป็นต้น ลักษณะทางภาษาเป็นเช่นนี้อันเนื่องมาจากการเขียนยังไม่เป็นระบบแบบแผนที่เป็นมาตรฐานแน่นอน ทั้งการใช้พยัญชนะต้น พยัญชนะตัวสะกด รวมถึงการใช้สระ วรรณยุกต์ และเครื่องหมายต่าง ๆ ทำให้การเขียนคำแตกต่างกันไปหลายรูปแบบ ซึ่งยึดหลักการเขียนให้ออกเสียงได้ตามเสียงที่ได้ยินเท่านั้น อย่างไรก็ตามการสะกดคำในปัจจุบันมีการกำหนดกฎเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานกว่าแต่ก่อน จากการเปรียบเทียบลักษณะภาษาในพระราชนิพนธ์ไกลบ้านกับภาษาไทยปัจจุบันจะเห็นว่ามีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนพรัฐ เสน่ห์ (2558) ได้ศึกษาพระราชนิพนธ์ไกลบ้านเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางภาษาดังนี้ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเสียง เช่น การเพิ่มเสียง การเปลี่ยนเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านคำศัพท์ ไวยากรณ์และความหมาย ผลการศึกษาพบว่า การใช้คำและสำนวนภาษาในพระราชนิพนธ์ไกลบ้านมีลักษณะที่แตกต่างกับภาษาไทยปัจจุบันหลายด้าน ได้แก่ ด้านเสียง ด้านศัพท์ ด้านไวยากรณ์ และด้านความหมาย

นอกจากเรื่องลักษณะทางภาษาแล้ว พระราชนิพนธ์ไกลบ้านยังชี้ให้เห็นสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปรับเปลี่ยนสังคมและวัฒนธรรมของสยามแบบดั้งเดิมให้มีความเป็นสมัยใหม่เช่นเดียวกับโลกตะวันตก โดยพระองค์ทรงเริ่มจากการปรับเปลี่ยนพระราชนิยมได้แก่ ฉลองพระองค์ การรับประทานอาหาร การให้ของกำนัล และการซื้อของฝากของที่ระลึก เป็นต้น การศึกษาพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน ยังสะท้อนให้เห็นหลักคิดที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงใช้ในการบริหารงาน เช่น ทรงพระราชนิพนธ์ว่า เกรงใจก็เสียงาน สงสารก็ฉิบหาย หรือ เชื่อง่ายก็เป็นทุกข์ ซึ่งคนไทยใช้เป็นคติธรรมประจำใจมาจนถึงปัจจุบันนี้ นอกจากนี้ยังทรงพระราชนิพนธ์คำหรือสำนวนอื่น ๆ ที่มีผลต่อการศึกษาภาษาเป็นอย่างยิ่ง จึงนับได้ว่า พระองค์ทรงเป็นปราชญ์ที่มีอำนาจสูงสุดในด้านการปกครองที่กำหนดแนวทางการใช้ภาษาของคนในยุคคนั้น ดังนั้นพระราชนิพนธ์ไกลบ้านจึงเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับประชาชนคนรุ่นหลังที่จะศึกษาค้นคว้า เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำรงตนและพัฒนาประเทศชาติสืบไป

บรรณานุกรม

- กำชัย ทองหล่อ. (2556). *หลักภาษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 54). กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2543). *โครงการกระดูกในตู้* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- จรัสวิไล จรูญโรจน์, ม.ล. (2557). *ภาษาในบริบทสังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2466). *พระราชนิพนธ์ไกลบ้าน ฉบับพระราชหัตถเลขา*. สืบค้น 20 ธ.ค. 2563, จาก <http://www.vajirayana.org/พระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้าน/พระราชหัตถเลขา>
- ชวนพิศ อัฐรัตน์. (2518). *การใช้คำและสำนวนในสมัยสุโขทัย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดิษฐ์ ศรีนราวัฒน์, และชลธิชา บำรุงรักษ์. (2558). *ภาษาและภาษาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธวัช ปุณโณทก. (2553). *วิวัฒนาการภาษาไทยและอักษรไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพรัฐ เสน่ห์. (2558). *การใช้คำและสำนวนในพระราชนิพนธ์ ไกลบ้าน*. *วารสารภาษาและวรรณคดีไทย*, 32(3), 41-61.
- นริศรานุวัดติวงศ์, สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยา. (2502). *บันทึกเรื่องความรู้ต่าง ๆ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- บรรจบ พันธุเมธา. (2555). *ลักษณะภาษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประคอง นิมนานเหมินทร์. (2555). *การเขียนคำภาษาอังกฤษในพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน*. *วารสารราชบัณฑิตยสถาน*, 37(4).
- ปรีชา ช้างขวัญยืน. (2515). *การใช้ภาษาร้อยแก้วในภาษาไทยสมัยอยุธยา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรีย์ จำปา. (2557). *สุนทรีวิธีของคำยืมภาษาอังกฤษในพระราชนิพนธ์ เรื่องไกลบ้าน*. *วารสารวิชาการ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2508). *ความรู้ทางอักษรศาสตร์*. พระนคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

- ราตรี ธีนวารชร. (2548). *วิวัฒนาการของภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.
- วรรณพร พงษ์เพ็ง. (2547). *ภาษาจินตภาพในเรื่องไกลบ้าน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระ
พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- วิไลศักดิ์ กิ่งคำ. (2556). *ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2560). *พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ทั่วไป)*.
กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สุริยา รัตนกุล. (2515). *ช ค หายไปไหน?*. วารสารธรรมศาสตร์, 2(1), 29-59.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2549). *พินิจไทยไตรภาค ปฐมภาค: ภาษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- เอธิกา เอกวารีสกุล และคณะ. (2560). *เสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยสมัยรัชกาลที่ 5 และปัจจุบัน*.
วารสารภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม, 6(2).